

דגם תשובות בתורה שבעל פה: תפילה כמפגש, מס' 5282, קיץ תשפ"א

הערה למעריך: דברים הכתובים בסוגריים אינם מחייבים את הנבחן.

על הנבחן לענות על חמש מן השאלות 1-6.

1. תוכן תפילת העמידה; תכלית התפילה

- א. (1) ראשונות – שבת. אמצעיות – בקשה. אחרונות – הודאה.
לפני שעבד מבקש מרבו הוא פותח בדברי שבח, ולאחר שביקש הוא מודה לרבו על מה שקיבל ממנו.
(עמ' 82-83)
- (2) בקשות של צורכי האדם – דעת, תשובה, סליחה, גאולה, רפואה ופרנסה.
בקשות של צורכי האומה – קיבוץ גלויות, השבת המשפט, ברכת המינים, על הצדיקים, בניין ירושלים
ומשיח בן דוד.
[הערה למעריך: על התלמיד לכתוב את הנושא של כל אחד מן הסוגים ולציין שתי ברכות מכל סוג.]
(עמ' 85)
- ב. כל הבקשות מנוסחות בלשון רבים כדי שהמתפלל יפנים שהוא אינו לבד בבקשותיו מהקב"ה, אלא יש אנשים נוספים שנמצאים בצרה וזקוקים לתפילה ולרחמי שמיים (עמ' 86).
- ג. תכלית התפילה על פי הראי"ה קוק היא להשפיע לטובה על מעשיו של האדם במשך היום גם בזמן שאחרי התפילה (עמ' 87).

2. נוסח קבוע ובקשות אישיות

- א. חז"ל קבעו נוסח תפילה קבוע כדי לרומם את המבט של המתפלל מעיסוק בעצמו, במשפחתו ובסביבתו הקרובה לעיסוק בצרכים ויעדים גבוהים יותר (קיבוץ גלויות, השבת מערכת המשפט כבראשונה, בניין בית המקדש, משיח בן דוד וכד') (עמ' 86-88).
- ב. ה' ישמע לקולנו בייחוד על ידי תפילה אישית כי תפילה אישית היא על צרכים של האדם בהווה, והיא עשויה להשתנות מדי יום, ולכן היא נאמרת בכוונה וממעמקי הלב (עמ' 88).
- ג. (1) I+II. – בקשה להצלחה במבחן יוסיף בברכת "אתה חונן", שתוכנה בקשה לקבלת חוכמה ודעת.
– בקשה לרפואת חולה מסוים יוסיף בברכת "רפאנו", שתוכנה בקשת רפואה.
[למעריך: על התלמיד לכתוב שתי דוגמאות; לקבל דוגמאות מתאימות אחרות.]
- (2) – יש לפתוח בנוסח הקבוע של הברכה ולהוסיף בקשה אישית לפני חתימת הברכה.
– אין להאריך בבקשות אישיות.
(עמ' 91)

3. תפילת היחיד ותפילת הציבור; יצירת אווירה מתאימה לפני תפילת העמידה
- א. (1) [רבן גמליאל] — תפילת הציבור היא העיקרית. יש צורך גם בתפילת היחיד כדי ששליח הציבור יכין את התפילה. [חכמים] — תפילת היחיד היא העיקרית. יש צורך גם בתפילת הציבור כדי להוציא ידי חובה את אלו שאינם יודעים להתפלל.
- (2) לכאורה אפשר לוותר על חזרת הש"ץ בימינו כי יש סידורים בכל בית כנסת והמתפללים שבאים בקביעות לבית הכנסת בקיאים בתפילה.
- לא מבטלים את חזרת הש"ץ בימינו כדי לקיים תקנת חכמים [שאף על פי שבטל הטעם לא בטלה התקנה], אָן: ייתכן שגם היום יש אנשים שאינם בקיאים, אָן: יש ערך בחזרת הש"ץ.
(עמ' 92-95)
- ב. היה אפשר לחשוב שאסור לעשות זאת כי אסור לאחוז ביד בשעת התפילה חפצים מחשש לפגיעה בריכוז ובכוונת הלב. מותר לאחוז ביד סידור בשעת התפילה כי עושה כן לצורך התפילה, ולכן אין חשש שהאחיזה תפגע בריכוז.
(עמ' 105)

4. מקום התפילה; התנהגות הסובבים
- א. (1) כדי שלא יהיה לפניו דבר שיבטל כוונתו.
- (2) דוגמאות — הדבר החוצץ הוא חפץ שנמצא בבית הכנסת לצורך התפילה; הדבר החוצץ רחוק ממנו; אדם אחר הוא החוצץ.
[הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שתי דוגמאות].
(עמ' 109)
- ב. (1) עמידה במקום גבוה יוצרת תחושה של גאווה, שאינה מתאימה לעמידה בתפילה לפני ה'.
(2) מותר להתפלל במקום גבוה (שלושה טפחים) אם יש במקום זה ארבע אמות על ארבע אמות, כי אז נחשב כמו שמתפלל בעלייה.
(עמ' 112-113)
- ג. (1) מותר לעבור לפני המתפלל תפילת עמידה לצורך מצווה עוברת [כהן שרוצה לעלות לדוכן או אדם שרוצה לעלות לתורה], אָן: כבוד הבריות [אם אדם צריך ללכת לשירותים או אם רוצה להוציא תינוק שמפריע לתפילה], אָן: כאשר המתפלל עומד במקום שאינו מיועד לתפילה.
[הערה למעריך: על התלמיד לציין שני מצבים].
- (2) מותר לשבת ליד אדם שמתפלל תפילת עמידה כאשר היושב מתפלל [או שומע חזרת הש"ץ] ואינו נמצא לפני המתפלל ממש.
[הערה למעריך: על התלמיד לציין מצב אחד].
(עמ' 111)

5. התנהגות בזמן התפילה

- א. (1)** ביטוי להתקרבות לה' (עמ' 114-115; 117).
- (2)** — זכר לרתיעת בני ישראל במעמד הר סיני.
- ביטוי להכנעה לפני ה' וליראה לגשת להתפלל לפניו.
- [הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שני טעמים.]
- (עמ' 115)
- ב. (1)** תחילת ברכת אבות, סוף ברכת אבות, תחילת ברכת הודאה, סוף ברכת הודאה, עושה שלום במרומיו.
- [הערה למעריך: על התלמיד לציין שלוש כריעות.]
- (2)** כורעים במהירות כדי להראות את הרצון לכרוע לפני ה'. מזדקפים מן הכריעה לאט כדי להראות שרוצים להמשיך לכרוע לפני ה'.
- (עמ' 117-118)
- ג.** הבקשה: "יהי רצון שייבנה בית המקדש".
- הסיבה לבקשה: התפילה היא במקום העבודה בבית המקדש ולכן מבקשים שנוכל לעשות עבודה ממש בבית המקדש.
- (עמ' 116-117)

6. תחנון; סיום התפילה

- א. (1)** וידוי ואמירת י"ג מידות; נפילת אפיים (עמ' 127).
- (2)** קיום סמלי של הנפילה המלאה על הארץ שהייתה נהוגה בעבר, אָו: ביטוי לבושה והסתתרות (עמ' 127-128).
- ב. (1)** כאשר מתפלל במניין זה חתן בשבעת ימי המשתה שלו; כאשר מתפלל במניין זה אחד מבעלי הברית (אבי הבן, המוהל והסנדק); בבית הכנסת שבו תיערך הברית.
- [הערה למעריך: על התלמיד לציין שני מקרים.]
- (2)** מקרים אלו קשורים לאירועים משמחים ולכן אין אומרים בהם תחנון, שהוא תפילה המבטאת את צערן וכאבו של האדם, את חולשותיו ואת ריחוקו מהקב"ה.
- (עמ' 128-129)
- ג. (1)** כי יש מצווה לזכור בכל יום את יום השבת (עמ' 135).
- (2)** באמירה בעל פה יש חשש שמא ידלג האומר על אחד מסממני הקטורת, ואמירת פיטום הקטורת היא במקום הקטרה, ואם מקטיר הקטורת מחסר אחד מן הסממנים הוא חייב מיתה (עמ' 136-137).